

Hyvinvointi- valtio tienhaarassa

Suomessa valtio säätelee pitkälti, mitä hyvinvointipalveluja kuntien tulee järjestää, ja valtio myös osittain rahoittaa ne. Useat mielipidetiedustelut ovat jo pitkään osoittaneet, että noin 4/5 suomalaisista kannattaa hyvinvointivaltiota. Tuoreimman, syyskuun alussa julkistetun barometrin (Terve.fi) mukaan jopa 80 prosenttia vastaajista oli jokseenkin tai täysin samaa mieltä väittämästä, että Suomi on hyvinvointivaltio, missä kuitenkin hyvinvointi eriarvoistuu nopeasti erisyistä johtuen. Tämän luulisi antavan myös päättäjille syytä huoleen. Siitä onkin jo ollut hieman merkkejä näkyvissä.

Tutkijoiden keskuudessa on ollut vallalla käsitys, että suomalainen hyvinvointivaltio saavutti huippunsa juuri ennen Suurta Lamaa, 1980- ja 1990-lukujen taitteessa. Toki senkin jälkeen siihen on tullut uudistuksia ja leikkauksia, mutta yleistaso ei ole juuri muuttunut.

Katselin hieman Tilastokeskuksen taulukoita julkisista menoista ja niiden tehtävittäisestä kehityksestä vuoden 1990 jälkeen. Monille taitaa tulla yllätyksenä tieto, että kuntien menojen osuus bkt:stä on pysynyt suunnilleen samana, kuten myös julkisyhteisöjen kokonaisuus. Heikoissa suhdannetilanteissa osuudet ovat luonnollisesti nousseet selvästi. Yllättävää lienee myös se, että tehtävittäin luokitellussa menokehityksessä ainoat merkittävät muutokset ovat olleet elinkeinoelämän edistämisen vähentyminen sekä toisaalta yleisen julkishallinnon ja terveydenhuollon osuuksien pieni nousu.

Hyvinvointivaltion kansantuoteosuus ei siis ole juuri muuttunut, mutta kansa on huolissaan hyvinvoinnin eriarvoisuuden kasvusta. Hyvinvointivaltion ja erityisesti kuntien palvelujen tarkoitus on ollut edistää kansalaisten hyvinvointia. Onko siis käynyt niin, että näiden palvelujen tarve on kasvanut? Talous on avautunut kansainväliselle kilpailulle, työelämän vaatimukset ovat muuttuneet, ikäihmisten määrä kasvaa nopeasti jne. – on helppo luetella hyvinvointipalvelujen tarpeeseen vaikuttavia asioita, jotka ovat toisin kuin 20 vuotta sitten.

Tulevien kuntavaalien keskeisimpiä kysymyksiä tulisikin olla se, miten vastataan hyvinvointivaltion nykyisiin haasteisiin. Nähdäänkö, että sen tarve on kasvanut ja että tämän tulee myös näkyä sen menoissa ja rahoituksessa? Vai valitaan-ko yksityinen tie, omavastuun ja itse ostettujen palvelujen osuuden lisääminen, asennekampanjat ja vapaaehtoistyö? Jälkimmäisellä tiellä ei ainakaan eriarvoisuus vähene. ■

Heikki Taimio